

סימנים רבים מעידים על כך שהמסחר האלקטרוני נמצא כיום בעמדת זינוק. הבולט שבהם, הוא אמצעי התשלום המגוונים המתפתחים לשימוש ברשת ובמקביל לכך גיבושם של תהליכים מסחריים. ההרצאה עוסקת בסקירה על ההתפתחויות של התהליך העיסקי ברשת האינטרנט והשתלבות התשלום האלקטרוני בתהליך זה.

זה היה אך טבעי שאחרי התפתחות של הדואר האלקטרוני והפריסה הנרחבת שלו באמצעות האינטרנט, תצוץ הדרישה להעברות כספיות ותשלום ברשת. מאחורי דרישה זו עומד הגל המסחרי שעומד לשטוף את האינטרנט (לאחר סיום העידן האקדמי) אבל גם הצורך הפרטי של העברות כספיות בין יחידים. מהירות ההעברה והאפקטיביות של הדואר האלקטרוני אינה יכולה להשאר עניין להעברת טכסטים בלבד ובכיוונים שונים החל פיתוח אמצעים להעברות כספיות.

שתי התרחשויות שונות זו מזו, שהיו בעת האחרונה מצביעות על מרכזיות הנושא:

- גיבוש גירסה מעודכנת של הסטנדרט לתשלומים מאובטחים SET (מיסודם של ויזה, מסטרקארד, יבמ ונטסקייפ)
 - הנשיא קלינטון קרא במסיבת עיתונאים (מיוחדת לנושא זה!) לממשלות לתמוך בתהליכי מסחר ברשת.
- שתי התרחשויות אלה ועוד אלפי מהלכים של ארגונים וחברות הולכים ומחזקים את התחושה הרווחת:

המסחר האלקטרוני עומד להיות בקרוב זירת עסקים
עולמית שאף ארגון אינו יכול להתעלם ממנה
המסחר האלקטרוני עומד להשפיע על תהליכי עבודה ומסחר
ויחייב היערכויות ארגוניות ולאומיות

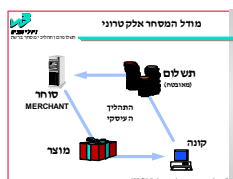
התהליך העיסקי

התהליך העיסקי ברשת הוא בעצם תהליך רגיל בין מוכר לקונה. הוא כולל בתוכו מצד הקונה קבלת מידע, השוואת מחירים ופעולות של צרכנות נבונה, קניה ותשלום. מצד המוכר מדובר בפעולות של פרסום שיווק, מדיניות מחירים, הצגת קטלוג מוצרים ותהליכי אספקה.

מימושם של פעולות רגילות אלה ברשת האינטרנט מוסיף להן מימדים חדשים לחלוטין: הקונה המשתמש ב'ארנק אלקטרוני' מבצע קניה בקלילות ובנוחות רבה היכולת שלו לדלג (לרבות דילוג בין יבשתי) מספק לספק מעניקה לו כוח רב בתהליך הקניה.

הסוחר המפעיל 'חנות וירטואלית' נהנה גם הוא מיתרונות רבים: השוק שלו מתרחב (עד כדי שוק בינלאומי), המוצרים שלו מתחדשים (למכור מאמר אחד בלבד מתוך עיתון למשל), עלות המכר זולה יותר ושטחי המדף שלו הופכים להיות בלתי מוגבלים.

התהליך העיסקי ברשת יוצר בלא ספק זירת פעילות חדשה עם כלים מגוונים ויכולות שלא היו קיימות עד כה. חשוב לציין כי דגמי המוכר/קונה ברשת יכולים להיות במגוון עצום של צורות. מוצר יכול להיות ספר, פרח, יין, מאמר או החצנה (OUTSOURCING) של שירותים.

רבים נוטים לראות את המסחר האלקטרוני כגרסה משוכללת של ה EDI (ELECTRONIC DATA INTERCHANGE). טכנולוגיית ה EDI שהתפתחה בעשור האחרון שימשה להעברת מסמכים מסחריים בין שותפים עסקיים באמצעות מערכות תקשורת. היא הניחה תשתית לגישות ניהול חדשות מסוג JIT (JUST IN TIME). ותרמה ליעול תהליכים. ה EDI התבסס על קשרים בין ארגוניים ועל פי הסכמים מוקדמים. ה ELECTRONIC COMMERCE לעומתו עשיר יותר באפשרויות: הוא פתוח, הוא משמש לקשר בין ארגוני (BUSINESS TO BUSINESS) כמו גם לקשר ישיר עם הלקוח (BUSINESS TO CUSTOMER), הוא משרת מגוון שירותים ומוצרים ומקרים רבים משרת גם לקוח מזדמן ללא כל התקשרות מוקדמת.

סטנדרטים חדשים לתשלומים

הצעד הגדול לקראת המסחר האלקטרוני החל עם פרסומו של התקן לתשלומים אלקטרוניים מאובטחים. שתי חברות האשראי הגדולות בעולם: ויזה ומסטרקארד חברו יחד ובשיתוף חברות טכנולוגיה כמו י.ב.מ ונטסקייפ, הן הוציאו מתחת ידן תקן המגדיר את תהליך ביצוע התשלום האלקטרוני.

שיתוף הפעולה שלהן נועד ליצור אחידות, לבסס את אמונו של הציבור ועולם העסקים ברשת האינטרנט כערוץ להעברת כספים. אין ספק כי הוא גם נועד ליצור לעצמן נוכחות בעולם העסקים של מחר, עולם משתנה במהירות וגם צופן הפתעות.

ביחד הן יצרו את SET - Secured Electronic Transaction זהו מפרט טכני המגדיר את סדר הפעולות והתהליך שבו נוצרים קשרים לבירור זהות העברת נתוני חשבון וסכומים בין שלושה גורמים: הקונה, הסוחר ונותן השירותים הפיננסיים/ אלקטרוניים. גורם זה הוא חברת אשראי, בנק או גוף פיננסי חדש שניתן לקרוא לו בנק אלקטרוני.

סטנדרט ה SET הוא אבן דרך מרכזית בהתפתחות אמצעי התשלום אך יחד איתו ואף לפניו התפתחו אמצעי תשלום אחרים ברשת. אמצעים אלה הם בדרך כלל המקבילים האלקטרוניים לאמצעי התשלום המוכרים לנו כיום: כסף מזומן אלקטרוני (CASH), המחאה אלקטרונית (CHEQUE) וכמובן כרטיס אשראי אלקטרוני (תחום שבו עוסק SET).

המשמעות של הכסף האלקטרוני היא מהפכנית במונחי יעילות ונוחות אך היא יכולה להיות גם מהפכנית בשינוי הסדר המימסדי הפיננסי והלאומי הקיים.

נביא לכך אולי כמה דוגמאות: בכסף אלקטרוני קל מאד להשתמש. לחיצת קליק אחת והתשלום בוצע, בכסף אלקטרוני ניתן ליצור הגבלות שימוש כמו הרשאות גישה לתוכנה, כסף אלקטרוני קל להמיר, להעביר בין מכשיר תואמים, לגבות למקרה של תקלה ועוד תכונות שאינן קיימות בכסף רגיל. כסף אלקטרוני מאידך קל להנפיק, אפשר בקלות יחסית ליצור כסף פרטי, קל להעביר בין ארצות וקל להבריא ולהלבין. אלו הם ללא ספק צדדים שעשויים להשפיע על יציבות לאומית של מדינה.

סיכום

השימוש באמצעי התשלום השונים ברשת צפוי להתעצם. תהליכי מסחר מתגבשים והופכים לאט להיות נחלת ארגונים, חברות וממשלות רבות יותר. הנשיא קלינטון קרא במסיבת עיתונאים בנושא זה (בראשית יולי 1997) להפוך את האינטרנט לאזור סחר חופשי. הוא קרא לממשלות לנקוט בנושא הסחר האלקטרוני, גישת אי התערבות (OFF_HANDS) וגישת אי מיסוי חדש (NO NEW TAX APPROACH) כדי ליצור זירת עסקים עולמית חדשה.